

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 5. maja 2021. godine
Br. ref.:RK1767/21

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI92/19

Podnosilac

„HUBO INTERNATIONAL N.V.“

Ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova
E. Rev. br. 31/2018 od 28. januara 2019. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnela kompanija „HUBO INTERNATIONAL N.V.“, (u daljem tekstu: „HUBO INTERNATIONAL N.V.“), iz Belgije (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), koju zastupa advokat Albert Islami, iz Uroševca.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava ustavnost presude [E. Rev. br. 31/2018] Vrhovnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud) od 28. januara 2019. godine, koja mu je uručena 12. februara 2019. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar je ocena ustavnosti gore navedene presude Vrhovnog suda, kojom su podnosiocu zahteva navodno povređena osnovna prava i slobode zagarantovane članom 24. [Jednakost pred zakonom], članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavu 4 člana 21. [Opšta načela] i stavovima 1 i 7 člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

5. Dana 7. juna 2019. godine, podnosilac zahteva je podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 12. juna 2019. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Bajrama Ljatifija za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Bekim Sejdiu (predsedavajući), Selvete Gërxhaliu-Krasniqi i Gresa Caka-Nimani.
7. Dana 24. decembra 2019. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva i poslao kopiju zahteva Vrhovnom sudu.
8. Dana 24. decembra 2019. godine, Sud je od Osnovnog suda u Prištini tražio da dostavi Sudu povratnicu koja dokazuje kada je podnosilac zahteva primio osporenu presudu [E. Rev. br. 31/2018] od 28. januara 2019. godine.
9. Dana 13. januara 2020. godine, Osnovni sud u Prištini je dostavio kopiju povratnice koja dokazuje da je podnosilac zahteva osporenu presudu primio 12. februara 2019. godine.
10. Dana 25. marta 2021. godine, Veće za razmatranje je razmatralo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno preporučilo Sudu, da proglasi zahtev neprihvatljivim.

Pregled činjenica

11. Dana 2. aprila 2007. godine, podnosilac zahteva je zaključio ugovor o kupoprodaji robe sa RIVA MARKET HUBO L.L.C iz Uroševca (u daljem tekstu: RIVA MARKET), na osnovu ovog ugovora podnosilac zahteva je isporučio robu RIVA MARKET-u, međutim RIVA MARKET nije isplatio ugovorenu sumu novca podnosiocu zahteva.
12. Dana 2. avgusta 2007. godine, RIVA MARKET je potpisao ugovor o garanciji sa osiguravajućom kompanijom „SIGAL“ iz Prištine (u daljem tekstu: SIGAL osiguranje), na osnovu kojeg je SIGAL osiguranje izdalo garanciju (br. 10032007/532) podnosiocu zahteva kojom je garantovano odloženo plaćanje preko 90 dana do maksimalnog iznosa od 400. 000, 00 evra sa vremenskim ograničenjem koje obuhvata period od 02. avgusta 2007 do 02. avgusta 2008 godine.
13. Dana 1. avgusta 2008. godine, s obzirom da mu nije isplaćena ugovorna suma novca za isporučenu robu, podnosilac zahteva je putem *faksa* pokušao da pošalje zahtev za aktiviranje garancije SIGAL osiguranju međutim zbog određenih poteškoća u tome nije uspeo, pa je istog dana zahtev za aktiviranje garancije poslao putem elektronske pošte na email adresu odgovornog lica SIGAL osiguranja.
14. SIGAL osiguranje nije aktiviralo garanciju (br. 10032007/532) tvrdeći da zahtev za aktivacijom garancije nije podnet u skladu sa ugovornim obavezama.
15. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je Okružnom privrednom sudu u Prištini podneo tužbu protiv SIGAL osiguranja, zahtevajući da se SIGAL osiguranje obaveže da podnosiocu isplati sumu predviđenu garancijom a u smislu izmirivanja ugovornog duga koji je prema podnosiocu imao RIVA MARKET.
16. Dana 21. oktobra 2009. godine, Okružni privredni sud u Prištini je doneo presudu I.C.br.239/2009, kojom je odbijen tužbeni zahtev podnosioca zahteva kao neosnovan. U obrazloženju presude stoji da podnosilac zahteva, „*Navodi tužitelja, da je putem e-poste obavestio tuženu za Garanciju su nestabilni, jer ne ispunjavaju uslove prema Garancije, jer u skladu njegovog stava 6, predviđa da "Svi zahtevi u vezi sa ovom Garancijom moraju se poslati registrovanom poštom ili verifikovanim telex/swift-a, kao i da stigne kod nas do datuma isteka Garancije, inače neće se smatrati važećim. Takav zahtev u vezi sa ovom Garancijom mora navesti osnove gore navedenog zahteva i naznačiti raskid plaćanja za traženi iznos."* Iz toga sledi da su zahtevi iz ove Garancije bi trebalo da se šalju samo preko registrovane i verifikovane pošte, kao i da stignu do datuma isteka garancije - u ovom slučaju, nije se postupalo prema ovim uslovima. [...] nije poštovao Garanciju i uslove koji su predviđeni u Garanciji, jer se Garancija imala uslov da se ispuni u vreme njene važnosti. Tužitelj nije potvrdio ni sa čime da je postupio po uslovima predviđenim u garanciji, slanjem informacija putem registrovane pošte i nije stiglo do dana isteka roka važenja Garancije“.

17. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je podneo žalbu Apelacionom sudu na presudu (I.C.br.239/2009) Okružnog privrednog suda u Prištini od 21. oktobra 2009. godine zbog povrede odredaba parničnog postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava.
18. Dana 24. aprila 2014. godine, Apelacioni sud je presudom Ae.br.98/2012 odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva i u potpunosti potvrdio presudu (I.C.br.239/2009) Okružnog privrednog suda u Prištini od 21. oktobra 2009. godine.
19. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je podneo zahtev za reviziju Vrhovnom sudu protiv presude Apelacionog suda, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.
20. Dana 16. jula 2014. godine, Vrhovni sud je doneo rešenje E.Rev.br. 31/2014, kojim je prihvatio reviziju podnosioca zahteva, poništivši odluke Apelacionog i Okružnog privrednog suda, naloživši prvostepenom sudu da u ponovnom postupku utvrditi činjenicu da li je tačno da faks tužene nije radio spornog danu, koji je onemogućio tužitelju da pošalje spise - dokumente prema garanciji, stoga je predložio sudu da sasluša svedoka A. P. da pojasni okolnosti komunikacije sa predstavnikom tužene strane o slanju dokumenata i nefunkcionisanja faksa i da konačno donese zakonsku odluku.
21. Dana 20. jula 2015. godine, postupajući po nalogu Vrhovnog suda, Osnovni sud u Prištini departman za ekonomska pitanja je u ponovljenom postupku je doneo presudu C.br.524/2014, kojom je odbijen tužbeni zahtev podnosioca zahteva kao neosnovan. U obrazloženju presude između ostalog stoji, „Sud je nakon analiziranja svih dokaza i činjenica, procenio je da je tužbeni zahtev tužitelja neosnovan zbog činjenice da je garancija tužene strane nakon datuma; 02.08.2008 godine, istekla, i sa nikakvim relevantnim dokazima nije dokazano da je ista nastavljena, pozivajući se na odredbe člana 6, člana 8, člana 16 i člana 19 RRUGKP 458 Međunarodne Trgovinske Komore, odredbe koje izričito definišu obaveze koje proizilaze iz garancije, stoga i na osnovu gore navedenog, tužbeni zahtev tužitelja je odbijen kao u potpunosti neosnovan“.
22. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je podneo žalbu Apelacionom sudu na presudu (C.br.524/2014) Osnovnog suda u Prištini departman za ekonomska pitanja od 20. jula 2015. godine, zbog povreda odredbi parničnog postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava.
23. Dana 28. aprila 2017. godine, Apelacioni sud je rešenjem Ae.br.175/2015 usvojio, kao osnovanu, žalbu podnosioca zahteva, poništivši presudu (C.br.524/2014) Osnovnog suda u Prištini departman za ekonomska pitanja od 20. jula 2015. godine naloživši da se predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

24. U obrazloženu rešenja Apelacionog suda između ostalog navodi navodi, „Prvostepeni sud u ponovnom postupku nije postupio u skladu sa uputstvima Vrhovnog Suda Kosova u vezi sa potpunom utvrđivanjem činjeničnog stanja, jer nije pažljivo procenjivao svaki dokaz pojedinačno i sve zajedno, ali na jednostran način, dajući više poverenja iskazima stranaka nego materijalnih dokaza. U ovom predmetu nije sporna činjenica da je između stranaka postojao sporazum o garanciji u vezi davanja kreditnih sredstava od datuma 02.08.2007 godine, koja je bila važeća do 02.08.2008 godine, sa kojom je tužena Kompanija "Sigal" Osiguranje bila obavezna da plati maksimalni iznos od 400,000.00 evra, u slučajevima kada je "RIVA MARKET HUBO" DOO ne izvrši transakciju "kasni sa naplaćivanjem", najmanje 90 dana od dana podnošenja zahtjeva HUBO INTERNATIONAL, NV, ali nije utvrđena činjenica da li je gore navedeni sporazum bio važeći. Ne utvrđivanje važećih osporenih dokaza, kao dokazi koji imaju direktan uticaj na donošenje zakonite i pravične presude, predstavlja kršenje odredbe člana 183.1 ZKP, kojom se utvrđuje da postoji pogrešno ili nepotpuno određivanje činjeničnog stanja kada je sud pogrešno utvrdio neku odlučujuću činjenicu, odnosno kada ta činjenica uopšte nije utvrđena. Prvostepeni sud je u potpunosti zaobišla druge okolnosti za utvrđivanje činjeničnog stanja jer nije utvrdio da li je slanje spornih dokumenata pravno važeće i ako faks tužene nije funkcionisao u spornom danu, koja je onemogućila tužitelja da pošalje dokumente prema garanciji“.
25. Dana 2. oktobra 2017. godine, postupajući po nalogu Apelacionog suda, Osnovni sud u Prištini departman za ekonomska pitanja je u ponovljenom postupku doneo presudu Ek.br.221/2017, kojom je usvojio tužbeni zahtev podnosioca da se SIGAL osiguranje obaveže da podnosiocu isplati sumu predviđenu garancijom a u smislu izmirivanja ugovornog duga koji je prema podnosiocu imao RIVA MARKET. U obrazloženju ove presude između ostalog stoji da: „u sporazumu zaključen između strankama u sporu, sa brojem 100320077/532 od datuma; 02.08.2007 godine, kao i konfirmaciju primanja e-poruke od g. Anila Pishtari, od datuma; 01.08.2008 godine, u 17:30 časova, stoga, na osnovu odredbi člana 1087 i člana 1088 Zakona o Obligacionim Obavezama (1978), sud je odlučio kao što je navedeno u tački jedan odredbe ove presude. Sud u slučaju odlučivanja u vezi procenjivanja svih dokaza dostavljenih od strane stranaka u sporu, osnovao se u članu 8 stav 1 i stav 2 ZPP, u vezi paritetnog roka, osnovan je u odredbi člana 509 tačka e ZPP, dok u vezi izračunavanja pravne kamate, kao što je navedeno u odredbi ove presude je osnovan u odredbi člana 277 ZPP (1978), dok u vezi odbijanja pravne kamate od 8% od dana 20.12.2012 godine, sud se zasniva u odredbi člana 1057 ZOO Kosova“.
26. Neutvrđenog datuma, SIGAL osiguranje je podneo žalbu Apelacionom sudu na presudu (Ek.br.221/2017) Osnovnog suda u Prištini departman za ekonomska pitanja od 2. oktobra 2017. godine, zbog povreda odredbi parničnog postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava.

27. Dana 22. maja 2018. godine, Apelacioni sud je presudom Ae.br.285/2017 usvojio, kao osnovanu, žalbu SIGAL osiguranja, preinačivši presudu (Ek.br.221/2017) Osnovnog suda u Prištini departman za ekonomska pitanja od 2. oktobra 2017. godine, na način da je odbijen tužbeni zahtev podnosioca zahteva kao neosnovan. U obrazloženju ove presude stoji: „Prvostepeni sud, u obrazloženju napadnute presude, je naveo da je odluka donesena na osnovu sporazuma između strana u sporu sa br. 10032007/532 od datuma 02.08.2007 godine, kao i potvrđivanja elektronske poste od gđe. Anila Pishani, od dana 01.08.2008 godine, u 17:30 časova, i to predstavlja ceo razlog u vezi osnove tužbenog zahtjeva tužitelja. Apelacioni Sud je nalazio da prvostepeni sud nije dao odgovor na suštinsko pitanje u ovom predmetu, ako je primanje e-pošte, po kojoj se prvostepeni sud poziva, predstavlja pravno valjan zahtev za izvršenje sporne garancije?

Apelacioni Sud je procenio takav zaključak prvostepenog suda i nalazio da takav pravni položaj ne može biti prihvaćen kao pravičan i zakonit, zato što prema procjeni ovog suda u vezi ovakvog činjeničnog stanja, pogrešno je primenio materijalno pravo, kada je prvostepeni sud nalazila da je tužbeni zahtjev tužitelja osnovan, jer je prvostepeni sud svoju odluku zasnovao na nevažnim činjenicama i pogrešnom tumačenju zakonskih odredbi.

Apelacioni sud je nalazio da je prvostepeni sud pogrešno primenio odredbe Člana 1087 i Člana 1088 Zakona o Obligacionim Odnosima, jer je u ovom predmetu u zadnjem stavu "Garancije" utvrđeno je: stranke su se dogovorile da će ova garancija upravljati na osnovu Jedininstvenih Pravila za Zahteve (Izdanje ICC 458 - na albanskom jeziku RRUGKP 458). Belgijski zakoni će se primjenjivati na sva pitanja koja se ne mogu riješiti prema Jedininstvenim Pravilima za Zahteve. Stoga, iz ovog stava ispada da u ovom predmetu, isključuje se Zakon o Obligacionim Odnosima. Štaviše, čak i ako bi se primenile odredbe Člana 1087 i Člana 1088 ZOO, one definišu prava i obaveze strana u bankarskoj garanciji, ali u konkretnom slučaju između strana je bila činjenica, da ako je podnesen pravni zahtev i u obliku predviđene ugovorom garancije, za isplatu iznosa garancije.

Iz spisa predmeta proizlazi da tužitelj nije podneo zahtjev za aktiviranje garancije u obliku i na način definisan prema ugovornim odredbama Garancije, sa kojima odlučno je utvrđeno da: svaki zahtjev koji se odnosi na ovu garanciju mora biti poslat preko registrovane poste ili verifikovanim telex/swift, kao i da stigne do isteka roka garancije, inače se neće smatrati važećim. Takav zahtev u vezi sa ovom Garancijom mora navesti razloge za gore pomenuti zahtev i ukazivati raskid traženog iznosa.

U ovom slučaju, tužitelj sa nijednim dokazom nije mogao dokazati da je on poslao zahtev na preporučenu poštu ili putem verifikovanog telex/swift-a, ali je dana 01.08.2008 godine, nakon redovnog radnog vremena je pokušao da preko faksa pošalje zahtev. Nakon kontaktiranja gđe. Anila Pishtari, zahtevao je od nje da odgovori kako bi poslao dokumente jer su hitne prirode, bez preciziranja o kojim se dokumentima govori. Gđa. Anila Pishtari je odgovorila da može poslati dokument na njenu elektronsku adresu. Nakon toga, predstavnik tužitelja g. Karin Lox, je pisao da šalje kompletan dokument (dd 200808801) u vezi sa aktiviranjem garancije za RIVA MARKET HUBO L.L.C, sa obrazloženjem

da ne može poslati kompletan spisak faksom zato što faks tuženog ne daje signal. [...] prihvatljiv i pravno važeći zahtev je samo ako je izvršen u formi i na način utvrđen garancijom, odnosno ako sadrži sva navedena dokumenta i ako se šalje na način i na adresu određena sa garancijom i pre isteka roka.

Stoga, sva obrazloženja tužitelja u vezi sa načinom isporuke, komunikacije, adrese, zakašnjenja i nedostatak dokumenta, prema procenjivanju ovog suda, su neosnovane i bez pravnog efekta zato što na osnovu gore navedenih odredbi tužitelj je imao potpunu odgovornost da zahtev podnese garantu prema uslovima garancije, unutar dostavljenog roka sa garancijom, bez uzimanja u obzir problema koji se mogu pojaviti u prenosu ili telekomunikaciji. U tom smislu, tužena kao Garant ne snosi nikakvu odgovornost i sa pravom je odbio zahtev. Na osnovu gore navedenog i činjenice da u spisu predmeta postoje dovoljno dokaza za potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja, Apelacioni Sud procenjuje da je prvostepeni sud o činjeničnom stanju pogrešno primijenio materijalno pravo kada je utvrdio da je tužbeni zahtjev tužitelja osnovan, stoga je trebalo da napadnuta presuda izmijeni i tužbeni zahtjev kao takav da se odbije“.

28. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je podneo zahtev za reviziju Vrhovnom sudu protiv presude Apelacionog suda, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.
29. Dana 28. januara 2018. godine, Vrhovni sud je doneo presudu E.Rev.br. 31/2018, kojim je odbio reviziju podnosioca zahteva kao neosnovanu, potvrdivši u potpunosti presudu (Ae.br.285/2017) Apelacionog suda od 22. maja 2018. godine. U obrazloženju se navodi: „Vrhovni Sud Kosova procenjuje da je drugostepeni sud s pravom zaključio da je garancija završena 02.08.2008 godine i nema pravno dejstvo. U stavu 6 garancije navodi se tačan način slanja zahteva koja treba da se preporučuje preko registrovane poste ili verifikovanim telex/swift, kao i da stigne do garanta do isteka roka važenja garancije, inače se neće smatrati važećim. Dok, navedenu tvrdnju u reviziji da je presuda drugostepenog suda doneta sa osnovnim kršenjima člana 103 stav 2 ZPP-a, kako je navedeno, da je slanje dokumenata pravno važeće kada je dostavljeno i putem elektronske poste, Vrhovni Sud Kosova, je procenio kao neosnovanim, jer u garanciji br. 10032007/532, je tačno definisano način isporuke, dok obaveštenje putem elektronske poste ne ispunjava uslove navedene u garanciji, i kao takva je nevažeća“.

Navodi podnosioca

30. Podnosilac zahteva navodi da je presudom E. Rev.br.31/2018 povređen član 24. [Jednakost pred zakonom] kao i član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLjP.
31. Podnosilac tvrdi da je osporena presuda Vrhovnog suda, „obuhvaćena bitnim povredama člana 24 Ustava Republike Kosovo i shodno tome Vrhovni sud je pogrešno sprovodeći

materijalno pravo na osnovu negativne selekcije na štetu tužioca, stvorio nejednakost, nepravdu, arbitrarnost, subjektivnost, pristrasnost i shodno tome i diskriminisao je podnosioca zahteva“.

32. Podnosilac tvrdi da su član 31. Ustava i član 6. EKLJP-a, povređeni jer je osporena presuda „*Vrhovnog suda E.rev.br. 31/2018 od 29.1.2019. godine u flagrantnoj suprotnosti sa ovim izvedenim dokazima od strane prvostepenog suda, koji čak imaju i svojstvo snage dokazivanja apsolutne tačnosti i istinitosti u skladu sa članom 329, stavovima 1 i 2 ZPP-a i u skladu sa članom 321, stavovima 2 i 4 ZPP-a, takve činjenice se ne dokazuju, nego se uzimaju za dokazane. Upravo zbog tih uzroka i iz razloga što je Vrhovni sud osporenom presudom ugrozio ustavne garancije na korektno, fer nepristrasno i regularno suđenje*“.
33. Podnosilac zahteva takođe navodi da, „*Vrhovni sud svojom presudom E.Rev.br. 31/2018 od 28.1.2019. godine arbitrarnim i napadnim postupcima ne samo da nije garantovao regularan i pravičan postupak, nego nije garantovao ni jednakost stranaka obuhvaćenih u ovaj postupak, diskriminišući tužioca negativnom selekcijom dokaza*“.
34. Podnosilac dalje navodi „*u postupaka koji su vođeni a koji se tiču osporene presude, bez sumnje i sigurno proizilazi da Vrhovni sud, povređujući bitno odredbe članova 24 i 31 Ustava Republike Kosovo, nije obezbedio tužiocu pravično, nepristrasno i jednako vis a vis suđenje drugoj strani, što ima veoma štetne posledice ne samo za podnosioca zahteva kao stranog investitora, nego ujedno utiče i na nejednakost stranih investitora u odnosu da domaća trgovačka društva*“.
35. Podnosilac od Suda traži da njegov zahtev proglasi prihvatljivim, da poništi presudu Vrhovnog suda E. Rev. 31/2018 od 28. januara 2019. godine, zbog povrede člana 24. (Jednakost pred zakonom) kao i člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, u vezi sa stavom 1 člana 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP, i da predmet vrati na ponovno razmatranje.

Ocena prihvatljivosti zahteva

36. Sud prvo ocenjuje da li je zahtev ispunio uslove prihvatljivosti, propisane Ustavom i dalje navedene Zakonom i predviđene Poslovnikom o radu.
37. S tim u vezi, Sud se poziva na stavove 1. i 7., člana 113. [Jurisdikcija i Ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

*“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.
[...]*

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom."

38. Sud se takođe poziva i na stav 4. člana 21. [Opšta načela] Ustava, koji propisuje: *"Ustavom utvrđena prava i osnovne slobode važe i za pravna lica, onoliko koliko su izvodljiva"*.
39. U tom smislu, Sud primećuje da podnosilac zahteva ima pravo da podnese ustavnu žalbu pozivajući se na navodne povrede njegovih osnovnih prava i sloboda, koja važe i za pojedince i za pravna lica (vidi slučaj Ustavnog suda br. KI41/09, podnosilac zahteva: *Univerzitet AAB-RIINVEST L.L.C.*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. februara 2010. godine, stav 14).
40. Štaviše, Sud se takođe poziva i na uslove prihvatljivosti, kao što je propisano u Zakonu. U tom smislu, Sud se poziva na članove 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

Član 47
[Individualni zahtevi]

"1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva."

Član 48.
[Tačnost podneska]

"Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori."

Član 49.
[Rokovi]

"Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku... ."

41. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud utvrđuje da je podnosilac zahteva podneo zahtev u svojstvu ovlašćene strane, osporavajući akt javnog organa, odnosno presudu Vrhovnog suda E. Rev. br. 31/2018, od 28. januara 2019. godine, nakon iscrpljenja svih pravnih sredstava. Podnosilac zahteva je isto tako naglasio prava i slobode za koje tvrdi da su povređene, u skladu sa uslovima iz člana 48. Zakona i podneo je zahtev u skladu sa rokom koji je propisan u članu 49. Zakona.

42. Pored toga, Sud uzima u obzir pravilo 39. [Kriterijum o prihvatljivosti], stav (2) Poslovnika o radu, koje propisuje:

“(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju.”

43. Sud prvo primećuje da gore navedeno pravilo, zasnovano na sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) i Suda, omogućava poslednje navedenom da proglasi zahteve neprihvatljive iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može da proglasi zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako isti smatra da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39. Poslovnika.
44. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih „očigledno neosnovanim navodima“. Poslednje navedeni, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu se svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četvrtog stepena“; (ii) navodi kategorisani kao „očigledni ili evidentni nedostatak povrede“; (iii) „nepotkrepljeni ili neobrazloženi“ navodi; i na kraju, (iv) „konfuzni i nejasni“ navodi (vidi tačnije za koncept neprihvatljivosti na osnovu zahteva ocenjenog kao „očigledno neosnovan“ i specifičnosti gore pomenutih četiri kategorija navoda kvalifikovanih kao „očigledno neosnovani“, Praktični vodič ESLJP-a o Uslovima prihvatljivosti od 31. avgusta 2019. godine; Deo III. Neprihvatljivost merituma, A. očigledno neosnovani navodi, stavovi 255 do 284).
45. U kontekstu ocene prihvatljivosti zahteva, odnosno, ocenjujući da li je zahtev očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će se prvo podsetiti na suštinu slučaja sadržanu u ovom zahtevu i na odgovarajuće navode podnosioca zahteva, u čijoj će oceni, Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojima je, prema članu 53. [Tumačenje odredaba ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovana Ustavom.
46. Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi da su mu osporenim odlukom povređena, (i) prava zagarantovana članom 24 [Jednakost pred zakonom] Ustava, i (ii) prava zagarantovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP.
47. Sud primećuje da podnosilac zahteva ponavlja iste argumente koje je podneo u postupcima pred redovnim sudovima, da su se redovni sudovi bavili ovim pitanjem, tako da će Sud u narednim stavovima dodatno razraditi postupke pred redovnim sudovima u ovom slučaju.

(i) Što se tiče navodnih povreda prava zagarantovanih članom 24. [Jednakost pred zakonom] Ustava

48. Što se tiče konkretnog slučaja, Sud nalazi da podnosilac zahteva ističe navode o povredi člana 24. Ustava u vezi sa nejednakim tretmanom. Sud, dovodeći u vezu navode sa konkretnim slučajem, kao i sa garancijama i principima člana 24. Ustava, zapaža da u suštini sve navode vezane za svoje tvrdnje, podnosilac zahteva dovodi u kontekstu pogrešne primene materijalnog prava.
49. Međutim, Sud isto tako zapaža da podnosilac zahteva, osim paušalnog navoda o nejednakom tretmanu u vezi sa nepravičnošću postupka zbog pogrešne primene materijalnog prava, nije dostavio bilo kakve dokaze koji bi mogli da pokažu da se zaista radilo o diskriminaciji, odnosno da je drugačije tretiran u odnosu na drugu stranku u istoj ili sličnoj situaciji, niti to proizlazi iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu.
50. Stoga, Sud smatra da su navodi o nejednakom tretmanu podnosioca zahteva paušalni, a eventualna proizvoljnost sudova u ovom sudskom postupku, nije očigledna. S obzirom na sve navedeno, Sud smatra da su očigledno (*prima facie*) neutemeljeni navodi podnosioca zahteva o kršenju zabrane diskriminacije iz člana 24. Ustava.
51. Sud dodaje, da sama činjenica da podnosilac zahteva nije bio zadovoljan ishodom sudskog postupka, nije dovoljan uslov da se izgradi tvrdnja o ustavnoj povredi. Sud podseća da kada se tvrde takve povrede Ustava, podnosilac zahteva treba da obezbedi obrazložene navode i ubedljive argumente (vidi, s tim u vezi, predmet Ustavnog suda KI136/14, *Abdullah Bajqinca*, rešenje o neprihvatljivosti od 10. februara 2015. godine, stav 33).
52. Dakle, u ovim okolnostima, na osnovu gore navedenog i uzimajući u obzir tvrdnje navedene od strane podnosioca zahteva i činjenice podnete od istog, Sud, pozivajući se i na standarde koji su postavljeni u praksi Suda u sličnim slučajevima kao i na sudsku praksu ESLJP-a, utvrđuje da podnosilac zahteva nije potvrdio i nije dovoljno potkrepio svoje navode u vezi sa povredama njegovih prava i osnovnih sloboda zagarantovanih Ustavom i EKLJP-om.
53. Dakle, zahtev i navodi koji se tiču člana 24. Ustava, je očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, i treba da se proglasi neprihvatljivim u skladu sa stavom (2) pravila 39. Poslovnika o radu.

(ii) Što se tiče navoda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP

54. Sud takođe nalazi da podnosilac zahteva ističe i navode o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, Sud primećuje da se suština navoda o povredi prava na pravično i nepristrasno suđenje podnosioca zahteva zasniva na stavu, da su Apelacioni i Vrhovni sud pogrešno utvrdili činjenično stanje vezano za proceduru za aktiviranje garancije (br. 10032007/532), te da su primenili pogrešno materijalno pravo kada su zaključili da nisu poštovani unapred predviđeni uslovi za aktiviranje garancije.

55. U stvari, podnosilac zahteva smatra da su presude Apelacionog i Vrhovnog sud, *“donešena sa bitnim povredama člana 224 ZPP-a. I to zbog pogrešnog sprovođenja materijalnog prava i bitnih povreda člana 214, stava 1, podstava b) ZPP-q činjenično stanje nije utvrđeno”*.

56. Sud primećuje da je Apelacioni sud presudom Ae.br.285/2017, odbijao tužbeni zahtev podnosioca zahteva kao neosnovan, i detaljno obrazložio način na koji je ugovorom o garanciji bilo predviđeno aktiviranje garancije.

i. Što se tiče primene zakona, Apelacioni sud je istakao da je:

“prvostepeni sud pogrešno primenio odredbe Člana 1087 i Člana 1088 Zakona o Obligacionim Odnosima, jer je u ovom predmetu u zadnjem stavu "Garancije" utvrđeno je: stranke su se dogovorile da će ova garancija upravljati na osnovu Jedinistvenih Pravila za Zahteve (Izdanje ICC 458 - na albanskom jeziku RRUGKP 458). Belgijski zakoni će se primjenjivati na sva pitanja koja se ne mogu riješiti prema Jedinistvenim Pravilima za Zahteve. Stoga, iz ovog stava ispada da u ovom predmetu, isključuje se Zakon o Obligacionim Odnosima. Štaviše, čak i ako bi se primenile odredbe Člana 1087 i Člana 1088 ZOO, one definišu prava i obaveze strana u bankarskoj garanciji, ali u konkretnom slučaju između strana je bila činjenica, da ako je podnesen pravni zahtev i u obliku predviđene ugovorom garancije, za isplatu iznosa garancije.”

ii. Što se tiče prihvatljivost zahteva, Apelacioni sud je istakao:

“... Iz spisa predmeta proizlazi da tužitelj nije podneo zahtjev za aktiviranje garancije u obliku i na način definisan prema ugovornim odredbama Garancije, sa kojima odlučno je utvrđeno da: svaki zahtjev koji se odnosi na ovu garanciju mora biti poslat preko registrovane poste ili verifikovanim telex/swift, kao i da stigne do isteka roka garancije, inače se neće smatrati važećim.”

57. Vrhovni sud je presudom Rev. br. 31/2019, odbio kao neosnovan zahtev za reviziju podnosioca navodeći:

*“... Vrhovni Sud Kosova procenjuje da je drugostepeni sud s pravom zaključio da je garancija završena 02.08.2008 godine i nema pravno dejstvo. U stavu 6 garancije navodi se tačan način slanja zahteva koja treba da se preporučuje preko registrovane poste ili verifikovanim telex/swift, kao i da stigne do garanta do isteka roka važenja garancije, inače se neće smatrati važećim. Dok, navedenu tvrdnju u reviziji da je presuda drugostepenog suda doneta sa osnovnim kršenjima člana 103 stav 2 ZPP-a, kako je navedeno, da je slanje dokumenata pravno važeće kada je dostavljeno i putem elektronske poste, Vrhovni Sud Kosova, je procenio kao neosnovanim, jer u garanciji br. 10032007/532, je tačno definisano način isporuke, dok obaveštenje putem elektronske poste ne ispunjava uslove navedene u garanciji, i kao takva je nevažeća.
[...]*

Navodi o reviziji da drugostepeni sud nije primenio član 1087 i član 1083 stav 1 ZOO, koji se odnose na garanciju, Vrhovni Sud Kosova, procenjuje da se navedeni članci odnose na bankarske garancije, dok se u ovom slučaju radi o stvaranju obaveznih odnosa, između stranke u postupku na osnovu garancije datirano 02.08.2007 godine i počevši od činjenice da su se stranke dogovorile o dijelovima osnovnih komponenta, može se procijeniti da uspostavljen obavezujući-ugovorni odnos kao što je predviđeno u članu 26 ZPP-a, odnos koji obavezuje stranke da se pridržavaju gore navedenih uslova. Prema tome, i tvrdnja da je drugostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo prilikom odbijanja tužbenog zahteva nije osnovana.“

58. S tim u vezi, Sud treba da ponovi da podnosilac zahteva pred njim, u suštini, iznosi navode u vezi sa pogrešnim utvrđivanjem činjenica i pogrešnom primenom zakona primenjivog od strane redovnih sudova, navode koje Sud, u svojoj konsolidovanoj sudskoj praksi, smatra „navodima četvrtog stepena“.
59. S tim u vezi, Sud je, zasnivajući se na sudskoj praksi ESLJP-a, ali uzimajući u obzir i njene karakteristike, kao što su definisane kroz EKLJP (vidi, u ovom kontekstu, objašnjenje u Praktičnom vodiču ESLJP-a od 30. aprila 2019. godine za Uslove prihvatljivosti; deo I. Neprihvatljivost zasnovana na meritumu; A. Očigledno neosnovani zahtevi; 2. „Četvrti stepen“, stavovi 262 i 263), principu supsidijarnosti i doktrini četvrtog stepena, dosledno naglašavao razliku između „ustavnosti“ i „zakonitosti“ i isticao da nije njegova dužnost da se bavi činjeničnim greškama ili pogrešnim tumačenjem i pogrešnom primenom zakona koje je navodno počinio redovni sud, osim i u meri u kojoj su takve greške mogle povrediti prava i slobode zaštićene Ustavom i/ili EKLJP-om (vidi, u tom smislu, između ostalog, slučajeve Suda KI128/18, podnosilac zahteva: *Akcionarsko udruženje Limak Kosovo International Airport SH.A., “Adem Jashari”*, rešenje od 28. juna 2019. godine, stav 55; KI62/19, podnosilac zahteva: *Gani Gashi*, rešenje o neprihvatljivosti od 19. decembra 2019. godine, stavovi 56-57; KI110/19, podnosilac zahteva: *Fisnik Baftijari*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. novembra 2019. godine, stav 40).
60. Sud je takođe dosledno tvrdio da nije uloga ovog Suda da preispituje zaključke redovnih sudova u vezi sa činjeničnim stanjem i primenom materijalnog prava i da ne može sam oceniti činjenice koje su dovele redovni sud dotle da donese jednu umesto neke druge odluke. U suprotnom, Sud bi postupio kao sud „četvrtog stepena“, što bi rezultiralo nepoštovanjem granica postavljenih u njegovoj nadležnosti (vidi, u tom smislu slučaj ESLJP-a *García Ruiz protiv Španije*, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28 i reference koje su tamo korišćene; i vidi, takođe slučajeve Suda KI128/18, gore citiran, stav 56; i KI62/19, gore citiran, stav 58).
61. Sud takođe naglašava činjenicu da je ocenjujući navode „četvrtog stepena“, koji se odnose na navodne povrede člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, takođe dosledno isticao da „pravda“ tražena u gore navedenim članovima nije „suštinska“, već „proceduralna“ pravda. Ovaj koncept uglavnom u praktičnom smislu, u principu, podrazumeva (i) mogućnost

kontradiktornih postupaka; (ii) mogućnost strana da u različitim fazama ovog postupka iznesu argumente i dokaze koje smatraju relevantnim za slučaj; (iii) mogućnost efikasnog osporavanja argumenata i dokaza koje je iznela protivna strana; i (iv) pravo da njihovi argumenti koji su, objektivno sagledani, relevantni za rešavanje slučaja, budu pravilno saslušani i razmotreni od strane redovnih sudova; i da bi se, shodno tome, postupak, uzet u celini, pokazao pravičnim (vidi takođe Praktični vodič ESLJP-a od 30. aprila 2019. godine o Kriterijumima prihvatljivosti; Deo I. Neprihvatljivost zasnovana na meritumu; A. Očigledno neosnovani zahtevi; 2. "Četvrti stepen", stav 264 i reference tamo pomenute). Pored toga, ocena pravičnosti postupka u celini, je jedna od glavnih premisa sudske prakse Suda i ESLJP-a (vidi, u tom smislu, slučaj ESLJP-a Barbera, *Messeque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, stav 68; i slučajeve Suda KI128/19, citiran gore stav 58; i KI22/19, podnosilac zahteva: *Sabit Ilazi*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. juna 2019. godine, stav 42).

62. U okolnostima ovog slučaja, Sud ističe da, pored navoda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, kao rezultat pogrešnog utvrđivanja činjenica i pogrešnog tumačenja zakona, podnosilac zahteva ne potkrepljuje u dovoljnoj meri niti argumentuje pred Sudom kako je ovo tumačenje primenjivog zakona od strane redovnih sudova moglo da bude „očigledno pogrešno“, što je rezultiralo „proizvoljnim zaključcima“ ili „očigledno neobrazloženim“ za podnosioca zahteva ili kako postupci pred redovnim sudovima, u celosti, možda nisu bili pravični ili čak proizvoljni. Pored toga, Sud ocenjuje da su redovni sudovi uzeli u obzir sve činjenice i okolnosti slučaja, navode podnosioca zahteva podnete u tužbi, žalbi i reviziji, i obrazložili iste (vidi, u tom smislu, slučaj Suda KI64/20, podnosilac zahteva: *Asllan Meka*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. avgusta 2020. godine, stav 41 i KI22/19, citiran gore stav 43).
63. Shodno tome, navodi podnosioca zahteva o pogrešnom utvrđivanju činjenica i pogrešnom tumačenju i pogrešnoj primeni važećeg zakona u vezi sa procedurom za aktiviranje garancije, kvalifikuju se kao navodi koji spadaju u kategoriju „četvrtog stepena“ i kao takvi, odražavaju navode na nivou „zakonitosti“ i nisu argumentovani na nivou „ustavnosti“. Prema tome, isti su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39. Poslovnika.

Zaključak

64. Stoga sud konstatuje da što se tiče navoda podnosioca o povredi prava zagarantovanih članom 24. Ustava ovi navodi podnosioca kvalifikuju se kao navodi koji spadaju u kategoriju (iii) „nepotkrepljeni ili ne obrazloženi“, i što se tiče navoda podnosioca o povredi prava zagarantovanih članom 31. Ustava ovi navodi podnosioca kvalifikuju se kao navodi koji spadaju u kategoriju (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četvrtog stepena“. Prema tome, isti su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39. Poslovnika.

IZ OVIH RAZLOGA

Ustavni sud Kosova, u skladu sa članom 113.1. i 7. Ustava, članom 20. Zakona i pravilom 39. (2) Poslovnika o radu, na zasedanju održanom 26. marta 2021. godine, je jednoglasno

ODLUČIO

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovu odluku stranama;
- III. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Bajram Ljatić

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi